

ข้อ 1-3 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2

กลุ่มวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 สมัย 67

ผู้เสียหาย (มาตรา 2 (4))

“ผู้เสียหาย” หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6

ผู้เสียหายตามมาตรา 2 (4) สามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ

- (1) ผู้ได้รับความเสียหายโดยแท้จริงตามมาตรา 2 (4) และ
- (2) ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา 4, 5 และ 6

องค์ประกอบของการเป็นผู้เสียหาย

1. ต้องมีการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งทางอาญาเกิดขึ้น

ต้องพิจารณาตามกฎหมายสารบัญญัติที่กำหนดว่าการกระทำใดบ้างที่เป็นความผิดทางอาญา เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พ.ร.บ.ยาเสพติด พ.ร.บ.จราจรทางบก เป็นต้น

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7832/2556 จำเลยกับพวกร่วมกันยกยอภรรยาของผู้เสียหายที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ให้เข้าชื่อ ขณะอยู่ในความครอบครองของผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งเป็นผู้เข้าชื่อ เมื่อในขณะกระทำความผิดผู้เสียหายที่ 2 เป็นผู้มีสิทธิครอบครองใช้ประโยชน์รถยนต์ที่เข้าชื่อดังกล่าว การกระทำของจำเลยกับพวกยอมทำให้ผู้เสียหายที่ 2 ได้รับความเสียหายโดยตรง แม้ผู้เสียหายที่ 2 จะไปแจ้งความร้องทุกข์ในฐานะผู้รับมอบอำนาจจากผู้เสียหายที่ 1 แต่ก็ถือว่าได้ร้องทุกข์ในฐานะที่ผู้เสียหายที่ 2 เป็นผู้เสียหายด้วยเช่นกัน ผู้เสียหายที่ 2 จึงเป็นผู้เสียหายในคดีนี้ และมีอำนาจในการถอนคำร้องทุกข์

สรุป ผู้เข้าชื่อเป็นผู้ครอบครองใช้ประโยชน์รถที่เข้าชื่อ ย่อมเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานยกยอ แม้ผู้เข้าชื่อไปร้องทุกข์ในฐานะผู้รับมอบอำนาจจากผู้ให้เข้าชื่อ ก็ถือว่าเป็นการร้องทุกข์ในนามของตนเองด้วย ผู้เข้าชื่อจึงถอนคำร้องทุกข์ได้

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4801/2555 ช. เป็นผู้ครอบครองใช้รถจักรยานยนต์ ได้มีการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ช. ผู้ครอบครองทรัพย์ของ ส. ในขณะนั้น จะต้องมีควมรับผิดชอบ

ในความเสียหายต่อ ส. ช. จึงเป็นผู้เสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดนั้นตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2 (4) ที่จะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีนี้ได้

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 880/2555 จำเลยลักรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายที่ 2 ขณะอยู่ในความครอบครองของผู้เสียหายที่ 1 ผู้เสียหายทั้งสองจึงเป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นผู้เสียหายตามความหมายแห่ง ป.วิ.อ.มาตรา 2 (4) และมีสิทธิเรียกร้องทรัพย์สินคือรถยนต์หรือราคารถยนต์ที่ผู้เสียหายสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดดังกล่าวคืนได้ แต่ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยรถยนต์ของผู้เสียหายที่ 2 มิใช่ผู้ได้รับความเสียหายเนื่องมาจากการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ของจำเลยโดยตรง เพียงแต่อ้างสิทธิในฐานะผู้รับประกันภัยรถยนต์ที่ถูกจำเลยลักไป ซึ่งได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายที่ 2 ผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัยและมาใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาจากจำเลยเท่านั้น ความเสียหายของผู้ร้องที่อ้างว่าได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปนั้นจึงเกิดขึ้นจากความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย มิใช่เกิดจากการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นการกระทำละเมิดของจำเลย สิทธิเรียกร้องความเสียหายจึงมิใช่เป็นการเรียกร้องในมูลหนี้ละเมิดเช่นเดียวกันกับผู้เสียหายทั้งสองตามที่ผู้ร้องฎีกา

ข้อสังเกต เรื่องนี้ ศาลมีคำพิพากษาให้คืนหรือใช้ราคารถยนต์แก่ผู้เสียหายทั้งสอง ผู้ร้องซึ่งเป็นบริษัทรับประกันภัยยื่นคำร้องว่า ผู้ร้องได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายที่ 2 แล้ว ขอรับช่วงสิทธิของผู้เสียหายทั้งสองขอให้บังคับจำเลยชดใช้ราคารถ ศาลฎีกาเห็นว่าสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว เป็นสิทธิเฉพาะตัวโดยแท้ของผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนเท่านั้น ดังนี้ ผู้เสียหายที่จะถือเป็นเจ้าหนี้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 50 จึงหมายถึงผู้เสียหายในคดีอาญาเท่านั้น ผู้ร้องไม่อาจรับช่วงสิทธิของผู้เสียหายเป็นเจ้าหนี้ในคดีนี้ได้

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 761/2555 ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ถูกลักไป บุคคลที่เป็นผู้ครอบครองทรัพย์ที่ถูกลักไปก็เป็นผู้เสียหายได้ คดีนี้ได้ความว่ามีคนร้ายเอาขางพาราแผ่นที่โจทก์ร่วมขายให้แก่บริษัท ม. และอยู่ระหว่างนำขางพาราแผ่นนั้นไปส่งให้บริษัทดังกล่าว โดยการซื้อขางพาราแผ่นระหว่างโจทก์ร่วมกับบริษัทมีข้อตกลงว่าในระยะเวลาครึ่งเดือนจะมีการคิดหักกลบทางบัญชีกันครั้งหนึ่งและขางพาราที่นำมาส่งที่บริษัทจะต้องชั่งน้ำหนักเพื่อคิดคำนวณราคา แสดงว่าขางพาราแผ่นที่โจทก์ร่วมส่งขายให้แก่บริษัท ม. ยังไม่ได้บ่งตัวทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เนื่องจากจะต้องมีการชั่งน้ำหนักเสียก่อนจึงจะมาคิดหักกลบทางบัญชีกันได้ ดังนั้น กรรมสิทธิ์ในขางพาราจึงยังเป็นของโจทก์ร่วม เมื่อขางพาราแผ่นถูกคนร้ายลักไประหว่างขนส่ง บริษัท ม. ก็มิได้ชำระราคาให้แก่โจทก์ร่วม โจทก์ร่วมย่อมได้รับความ

เสียหายจากการที่ถูกคนร้ายลักยักขโมยไป โจทก์ร่วมจึงมีฐานะเป็นผู้เสียหายในคดีนี้และขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้

สรุป คำว่า "ผู้เสียหาย" ในความผิดฐานลักทรัพย์ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ถูกลักไป บุคคลที่เป็นผู้ครอบครองทรัพย์ที่ถูกลักไปก็เป็นผู้เสียหายได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5855/2550 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6969/2555 (ออกข้อสอบอัยการสนามใหญ่ พ.ศ.2557) จำเลยพูดหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งต่อโจทก์ร่วมที่ 1 จนโจทก์ร่วมที่ 1 หลงเชื่อส่งมอบเงินให้แก่จำเลย แม้เงินบางส่วนเป็นเงินของโจทก์ร่วมที่ 2 ที่โอนมาให้ในบัญชีของโจทก์ร่วมที่ 1 เพื่อให้ส่งมอบแก่จำเลย เนื่องจากเมื่อโจทก์ร่วมที่ 1 หลงเชื่อตามคำหลอกลวงของจำเลยแล้วได้เล่าให้โจทก์ร่วมที่ 2 ฟัง โจทก์ร่วมที่ 2 หลงเชื่อว่าเป็นความจริงจึงร่วมลงทุนด้วย แต่การพูดหลอกลวงของจำเลยเป็นการพูดเพื่อให้มีผลต่อโจทก์ร่วมที่ 1 และได้ทรัพย์คืนจากโจทก์ร่วมที่ 1 เท่านั้น จำเลยมิได้หลอกลวงโจทก์ร่วมที่ 2 หรือเจตนาให้ได้ทรัพย์คืนจากโจทก์ร่วมที่ 2 จึงไม่อาจถือได้ว่าการที่โจทก์ร่วมที่ 2 รับฟังเรื่องราวจากโจทก์ร่วมที่ 1 แล้วหลงเชื่อว่าเป็นความจริงและประสงค์ร่วมลงทุนกับโจทก์ร่วมที่ 1 ด้วย จึงได้โอนเงินผ่านธนาคารเข้าบัญชีโจทก์ร่วมที่ 1 เพื่อส่งมอบให้แก่จำเลยเกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาของจำเลยต่อโจทก์ร่วมที่ 2 และส่งผลให้โจทก์ร่วมที่ 2 เป็นผู้เสียหาย โจทก์ร่วมที่ 2 จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14793/2555 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยปลอมเอกสาร เอกสารราชการ และเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ โดยลงลายมือชื่อปลอมของโจทก์ร่วมและทำขึ้นใหม่ทั้งฉบับ แล้วนำเอกสารปลอมดังกล่าวไปใช้ต่อเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อขายฝาก โฉนดการขายฝาก และขายที่ดินของโจทก์ร่วม 2 แปลง ทำให้โจทก์ร่วมได้รับความเสียหาย แม้ฟ้องโจทก์จะไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้งที่ดินของโจทก์ร่วมและไม่ได้แนบสำเนาโฉนดที่ดินก็ตาม แต่โจทก์ร่วมก็เป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร เอกสารราชการ และเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ และใช้เอกสารปลอมดังกล่าว โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) และมีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 30

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9948/2555 (ประชุมใหญ่) ฎีกานี้ตัดสินในประเด็นเรื่องผู้เสียหาย ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า ดำ และแดงร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ดำเนินกิจการโรงเรียนเอกชน และมีชาวเป็นลูกจ้าง ทำหน้าที่เป็นอาจารย์และเป็น

หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ขาวได้เบียดบังเอาเงินที่ เหลือง (นักเรียน) ได้ฝากชำระให้แก่โรงเรียน

ประเด็น คือ เหลืองไปร้องทุกข์ในความผิดฐานฉ้อโกง และยกยอก แต่ต่อมาได้ถอนคำร้องทุกข์ หลังจากนั้นดำเพียงคนเดียวร้องทุกข์ดำเนินคดีกับเหลืองข้อหายกยอก

ศาลฎีกาตัดสินว่าขาวเป็นอาจารย์ฝ่ายทะเบียนและฝ่ายผู้สอน เหลืองสามารถฝากเงินแก่ขาวไปชำระแก่โรงเรียนได้ โดยถือเสมือนหนึ่งว่าเหลืองได้ชำระให้โรงเรียนแล้ว จึงถือได้ว่าขาวได้รับมอบหมายโดยปริยายจากโรงเรียนให้มีหน้าที่รับเงินแทนได้ และเมื่อขาวรับเงินแล้วเงินย่อมตกเป็นของโรงเรียน เหลืองจึงไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานยกยอกและฉ้อโกง เพราะเงินดังกล่าวตกเป็นของโรงเรียนแล้ว เหลืองจึงไม่มีอำนาจร้องทุกข์ดำเนินคดีกับขาว แม้เหลืองจะไปแจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีกับขาวและถอนคำร้องทุกข์ แต่เมื่อถือไม่ได้ว่าเหลืองเป็นผู้เสียหายที่จะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ในข้อหายกยอกสิทธิภาคดีอาญามาฟ้องจึงยังไม่ระงับไปตามป.วิ.อ. มาตรา 39 (2)

ประเด็นต่อมา การที่ไปดำไปร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับขาวในข้อหายกยอกที่ขาวกระทำต่อห้างหุ้นส่วนสามัญ (โรงเรียน) สามารถทำได้หรือไม่

คำตอบ คือ ได้ เพราะป.พ.พ.มาตรา 1033 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าถ้าไม่มีการตกลงกัน ผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5611/2554 ทายาทผู้ไม่มีสิทธิในทรัพย์มรดกของผู้ตาย มิใช่ผู้เสียหายตามป.วิ.อ.มาตรา 2(4) ที่จะมียอำนาจฟ้องผู้ทำพินัยกรรมปลอมในความผิดตามป.อ. มาตรา 264, 266 และมาตรา 268

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9663/2554 ผู้เสียหายไม่ได้มอบหมายให้จำเลยเบิกเงิน 490,000 บาท จากบัญชีของผู้เสียหายที่เปิดไว้ที่ธนาคาร แต่เป็นเจตนาของจำเลยที่ต้องการได้เงินโดยมิชอบและหาวิธีการโดยการปลอมใบถอนเงินนำไปหลอกหลวงเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินจำนวนดังกล่าว ดังนั้น เงินที่จำเลยได้มาตามฟ้อง แม้จะเป็นเงินที่เจ้าหน้าที่ธนาคารทำพิธีการทางบัญชีของธนาคารหักจากบัญชีของผู้เสียหายก็ตาม แต่เป็นเพราะจำเลยนำเอกสารปลอมไปหลอกหลวงจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ของธนาคารหลงเชื่อ เงินที่จำเลยได้ไปจึงเป็นเงินของธนาคาร มิใช่เงินของผู้เสียหาย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 672 จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานยกยอกเงินผู้เสียหาย แต่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงธนาคาร

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยยกยอกเงินของผู้เสียหาย เมื่อข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในทางพิจารณา ฟังไม่ได้ว่าจำเลยยกยอกเงินผู้เสียหาย แต่ฟังได้ว่าจำเลยฉ้อโกงธนาคารจึงเป็นความผิดต่อผู้เสียหายต่างคนจากที่โจทก์บรรยายในฟ้อง ถือเป็นข้อเท็จจริงแตกต่างจากที่กล่าวในฟ้องในข้อที่เป็นสาระสำคัญ ไม่อาจลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกงได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคสอง และไม่อาจสั่งให้จำเลยคืนเงินแก่ผู้เสียหายได้เช่นกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2926/2554 การเล่าแชร์หมายถึงว่าเท่าแชร์จะเก็บเงินไว้แล้วถึงเวลาก็จะนำเงินที่เก็บไปให้ผู้ที่ยืมแชร์ได้ เจ้ามือแชร์ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งในการที่จะคืนเงินให้ผู้ที่ยืมแชร์ได้ในฐานะเจ้ามือแชร์ เจ้ามือแชร์ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งแต่ไม่มีความผิดฐานยกยอก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5883/2552 ส. ซึ่งเป็นลูกวงแชร์ประมูลแชร์ได้ จำเลยซึ่งเป็นนายวงแชร์ได้รับเช็คตามฟ้องจากลูกวงแชร์ที่ยังประมูลไม่ได้เพื่อนำไปมอบให้แก่ ส. แต่จำเลยมิได้นำไปมอบให้ ส. กลับนำเช็คดังกล่าวไปเรียกเก็บเงินในบัญชีของตนเองและถอนเงินไป ดังนี้ จำเลยในฐานะนายวงแชร์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงการเล่นแชร์ว่าเมื่อจำเลยได้เช็คจากลูกวงแชร์แล้วจะต้องนำเช็คไปมอบให้ ส. ซึ่งประมูลแชร์ได้ การที่จำเลยรับเช็คตามฟ้องจึงเป็นการรับไว้แทน ส. เมื่อจำเลยนำเช็คไปเรียกเก็บเงินและถอนเงินออกจากบัญชี จึงเป็นการครอบครองเงินของ ส.แล้วเบียดบังเอาเงินนั้นไป ส. จึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานยกยอกเงินตามเช็ค

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4823/2552 โจทก์ประกอบกิจการให้เช่าซื้อรถแท็กซี่ มีเจ้าของรถแท็กซี่นำรถมาร่วมกิจการกับโจทก์โดยใช้ชื่อโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รถและมอบให้โจทก์นำรถแท็กซี่ออกให้เช่าซื้อ แต่สัญญาเช่าซื้อทำกันระหว่างเจ้าของรถแท็กซี่กับผู้เช่าซื้อ กำหนดชำระค่าเช่าซื้อเป็นรายวัน ในกรณีนี้ โจทก์ว่าจ้างจำเลยที่ 1 เป็นผู้เก็บค่าเช่าซื้อแทน จำเลยที่ 1 เก็บค่าเช่าซื้อไว้แล้วไม่ส่งให้โจทก์ เบียดบังเอาเงินค่าเช่าซื้อที่รับไว้แทนโจทก์ไปโดยทุจริต จึงมีความผิดฐานยกยอก และแม้เงินดังกล่าวจะมีชื่อของโจทก์ แต่โจทก์ต้องส่งเงินดังกล่าวให้แก่เจ้าของรถหลังจากหักค่าใช้จ่ายของโจทก์แล้ว โจทก์จึงอยู่ในฐานะผู้เสียหาย มีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสอง

2. ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคลตามกฎหมาย

บุคคลที่จะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญานั้น อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

สำหรับบุคคลธรรมดา ต้องมีสภาพบุคคลอยู่ในขณะที่มีการกระทำผิดอาญา ซึ่งการเริ่มสภาพบุคคลและการสิ้นสภาพบุคคลต้องพิจารณาที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 15 ซึ่งบัญญัติว่า “สภาพบุคคลนั้นเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย” เช่น

- ทารกในครรภ์มารดา ยังไม่อาจมีสภาพบุคคลที่จะเป็นผู้เสียหายได้

- หมิ่นประมาทคนตาย ผู้เสียหาย คือ คนเป็น คนตายแล้วจะมาเป็นผู้เสียหายไม่ได้
- ฆ่าเจ้าของทรัพย์แล้วเอาทรัพย์ไป ผู้เสียหาย คือ ทายาทเจ้าของทรัพย์

สำหรับนิติบุคคล อาจจะเป็นนิติบุคคลตามป.พ.พ. ได้แก่ สมาคม มูลนิธิ ห้างหุ้นส่วนสามัญ นิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด หรือจะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายอื่น ซึ่งได้มีการกำหนดให้องค์กร หรือคณะบุคคลใดเป็นนิติบุคคล เช่น กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2535 มาตรา 7

3. บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดนั้น

บุคคลใดจะถือเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญา ต้องพิจารณาว่าเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายแต่ละฐานความผิด กฎหมายต้องการที่จะคุ้มครองใคร หากเป็นการกำหนด จำกัด หรือการกระทำใดๆ เพื่อประโยชน์ในทางปกครอง กฎหมายก็จะมุ่งคุ้มครองรัฐเท่านั้น ซึ่งรัฐเท่านั้นจะเป็นผู้เสียหาย เอกชนคนใดคนหนึ่งไม่อาจเป็นผู้เสียหายได้ เช่น

- ความผิดตามพ.ร.บ.จราจรทางบก (ฎีกาที่ 1141/2531, 1949/2542)
- ความผิดตามพ.ร.บ.เล่นแชร์ฯ
- ความผิดตามพ.ร.บ.อาวุธปืนฯ (ฎีกาที่ 191/2531)
- ความผิดตามพ.ร.ก.การกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ฎีกาที่ 3447/2530, ฎีกาที่ 8883/2550)
- ความผิดตามพ.ร.บ.ศุลกากรฯ (ฎีกาที่ 3797/2540)
- ความผิดตามพ.ร.บ.ให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิดฯ (ฎีกาที่ 3797/2540)
- ความผิดตามพ.ร.บ.อาหาร (ฎีกาที่ 6513/2546)
- ความผิดตาม พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ (ฎีกาที่ 624/2553, 7819/2552)
- ความผิดตาม พ.ร.บ.ควบคุมอาคารฯ (ฎีกาที่ 2768/2522)
- การที่เอกชนคนใดคนหนึ่งไม่เสียภาษีตามประมวลรัษฎากร เอกชนด้วยกันคนใดคนหนึ่งก็ไม่ใช่ผู้เสียหาย

ในกรณีที่คดีบางเรื่องจำเลยกระทำความผิดหลายฐานต่อเนื่องกัน และความผิดในแต่ละฐานที่จำเลยกระทำนั้น ในความผิดบางฐานกฎหมายมิได้ประสงค์เพียงคุ้มครองบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น ในกรณีเช่นนี้ ผู้เสียหายในความผิดฐานต่างๆ ย่อมมิใช่มีเพียงคนเดียว แต่อาจจะเป็น

บุคคลหลายคนแตกต่างกันแล้วแต่ความผิดที่จำเลยกระทำ ซึ่งผู้เสียหายจะเป็นโจทก์หรือเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้เฉพาะข้อหาที่เป็นผู้เสียหายเท่านั้น โดยพิจารณาการเป็นผู้เสียหายตามความผิดแต่ละฐานในขณะที่ความผิดเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะสิทธิของการเป็นผู้เสียหายเป็นสิทธิเฉพาะตัว ไม่อาจโอนสิทธิความเป็นผู้เสียหายไปยังบุคคลอื่น และไม่อาจเป็นมรดกตกทอดไปยังทายาทได้ ดังนั้น ขณะที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น บุคคลใดกันที่จะได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานนั้น ต้องพิจารณาโดยยึดหลักคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนั้น ๆ ว่ามุ่งคุ้มครองผู้ใดเป็นหลัก หากใช้พิจารณาจากความเสียหายในทางพฤตินัยหรือความเป็นจริงแต่เพียงอย่างเดียวไม่ เพราะบุคคลผู้ได้รับความเสียหายในทางพฤตินัยหรือตามความเป็นจริงนั้น อาจมิใช่ผู้เสียหายตามกฎหมายดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 (4) ก็ได้

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16640/2555 แม้ความผิดฐานช่องโจรกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าเป็นการกระทำความผิดต่อรัฐและรัฐเป็นความเสียหาย แต่ก็เป็นความผิดตาม ป.อ. ลักษณะ 5 อันเป็นความผิดเกกความสงบสุขของประชาชน ซึ่งบัญญัติไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ความสงบสุขและความปลอดภัยของประชาชนโดยส่วนรวม มิใช่บัญญัติไว้เพื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยเฉพาะเจาะจงเป็นส่วนตัว ดังนั้น ความผิดฐานช่องโจรถือว่าเป็นการกระทำต่อรัฐโดยตรง รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย โจทก์ซึ่งเป็นราษฎรจึงมิใช่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรงมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย ไม่มีอำนาจฟ้องคดีได้เอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 624/2553 ข้อหากระทำความผิดตาม พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 มาตรา 12 (9) บัญญัติห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศหรือประโยชน์ของประชาชนหรือเป็นการเอาเปรียบลูกค้าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรม... เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมและกำกับการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เพื่อประโยชน์แก่การเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ กับเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม อันเป็นความผิดที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย โจทก์ทั้งสองเป็นเอกชน จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7819/2552 การที่พนักงานธนาคารหรือธนาคารเบิกถอนเงินจากบัญชีเงินฝากของลูกค้าไม่เป็นการผิดฐานลักทรัพย์ เพราะเงินดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคาร ธนาคารมีหน้าที่เพียงคืนเงินเท่าจำนวนที่ลูกค้าฝากเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องเป็นตัวเงินที่ลูกค้านำมาฝาก

ข้อหาความผิดตาม พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ ฯ มาตรา 12 (9) บัญญัติห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศหรือแก่ประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นการเอาเปรียบลูกค้าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรม หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือต่อการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน หรือเป็นการผูกขาดหรือจำกัดตัดตอนทางเศรษฐกิจ เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมและกำกับการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม อันเป็นความผิดที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย โจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นเอกชนไม่ใช่ผู้เสียหายในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์กระทำความผิด ตาม พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ ฯ มาตรา 12 (9) จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1510/2551 จำเลยเป็นนายอำเภอสองพี่น้องมีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ แต่จำเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีคำสั่งให้ดำเนินการสอบสวนคุณสมบัติของ ก. ซึ่งเป็นประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว และมีได้ดำเนินคดีอาญาและคดีแพ่งแก่ ก. ที่ได้ทำการแก้ไขและสอดแทรกโครงการในร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2543 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรโดยไม่มีอำนาจเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการอันเป็นผลเสียหายแก่รัฐ มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิและหน้าที่ของโจทก์ซึ่งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรโดยตรง โจทก์จึงมิใช่ผู้เสียหาย

ข้อสังเกต

- ข้อหาความผิดเรื่องแจ้งความเท็จตามป.อ.มาตรา 137 แม้เป็นความผิดต่อรัฐ แต่หากการแจ้งเท็จมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิตามกฎหมายของเอกชนคนใดคนหนึ่ง เอกชนผู้นั้นก็สามารถเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานนี้ได้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2625/2536 การที่จำเลยแจ้งความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาจนโจทก์ถูกดำเนินคดีในความผิดต่อ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ และการที่จำเลยเบิกความเท็จอันเป็นข้อสำคัญในคดีดังกล่าวยอมทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายโดยตรง โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายและมีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานแจ้งความเท็จและฐานเบิกความเท็จได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2583/2522 สามิจตทะเบียนสมรสกับหญิงอื่นโดยที่ยังไม่ขาดจากภริยาเดิมที่ได้จดทะเบียนสมรสไว้ แต่อ้างกับเจ้าหน้าที่จดทะเบียนว่าไม่เคยจดทะเบียนสมรสมาก่อน ภริยาเดิมเป็นผู้เสียหายฟ้องสามีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 ได้

- การที่ลูกหนี้มอบเอกสารสิทธิให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้ หากมิได้เข้าลักษณะเป็นการค้าประกัน จำนำ จำนอง ตามหลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยการประกันแห่งหนี้ เจ้าหนี้ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษในความผิดฐานแจ้งความเท็จ

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8929/2556 จำเลยมอบโฉนดที่ดินให้แก่โจทก์เพื่อยึดถือไว้เป็นประกันการกู้ยืมเงิน แม้ทำให้โจทก์มีสิทธิในอันที่จะยึดโฉนดที่ดินไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้จากจำเลยสิ้นเชิง แต่มิได้ก่อให้เกิดสิทธิแก่โจทก์ที่จะฟ้องบังคับเอาแก่ที่ดินหรือบังคับอย่างไร ๆ ต่อโฉนดที่ดินที่จำเลยวางเป็นประกันได้เลยไม่ว่าในทางใด โจทก์คงมีสิทธิฟ้องบังคับจำเลยได้ตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินอย่างเจ้าหนี้สามัญเท่านั้น ดังนี้ การที่จำเลยไปแจ้งแก่เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดนครปฐมว่า โฉนดที่ดินสูญหายไปเพื่อขอออกใบแทนโฉนดที่ดินไม่ว่าจะเป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรือไม่ ย่อมมิได้กระทบต่อสิทธิอย่างไร ๆ ของโจทก์ในอันที่จะบังคับชำระหนี้เอาแก่จำเลยตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงิน สิทธิของโจทก์ในฐานะเจ้าหนี้สามัญมีอยู่อย่างไรคงมีอยู่อย่างนั้น มิได้ลดน้อยถอยลงไป ทั้งในการแจ้งแก่เจ้าพนักงานก็เป็นการแจ้งต่อเจ้าพนักงานที่ดินโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับโจทก์ เพราะจำเลยมิได้กล่าวพาดพิงเจาะจงถึงโจทก์ในอันที่จะถือว่าทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 (ฎีกาที่ 6858/2541, 2071/2532, 1261/2517 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

- แต่อย่างไรก็ตามถ้าการแจ้งความเท็จว่าเอกสารสูญหายไปกระทบสิทธิของเอกชนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ผู้นั้นก็ย่อมเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานแจ้งความเท็จ

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 19287/2555 จำเลยเป็นเพียงผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทแทนโจทก์ การที่จำเลยรู้อยู่แล้วว่าโฉนดที่ดินพิพาทอยู่ในความครอบครองของโจทก์มิได้สูญหาย แต่กลับไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนว่าโฉนดที่ดินพิพาทสูญหาย แล้วนำบันทึกคำแจ้งความไปขอออกใบแทนโฉนดที่ดินแล้วโอนขายที่ดินพิพาทให้บุคคลภายนอก เป็นความผิดฐานแจ้งความเท็จตาม ป.อ. มาตรา 137 และโจทก์ย่อมเป็นผู้เสียหายเป็นพิเศษในการกระทำความผิดดังกล่าว มีอำนาจฟ้องคดีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 145/2536 เมื่อ ท.ถึงแก่กรรมสิทธิครอบครองที่ดินส.ค.1ของท. ย่อมตกเป็นของโจทก์ซึ่งเป็นทายาทในทันที การที่จำเลยแจ้งความเท็จต่อพนักงานสอบสวนว่า ส.ค.1 ดังกล่าวสูญหายไป แล้วไปคัดสำเนา ส.ค.1 จากอำเภอและไปดำเนินการขอให้ออกโฉนด ในที่ดินดังกล่าวย่อมกระทบกระเทือนสิทธิของโจทก์ โจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย ที่ศาลชั้นต้นเห็นว่า ทนายโจทก์ไม่ป่วยจริงตามคำร้องขอเลื่อนคดีจึงสั่งให้ยกคำร้องและโจทก์ไม่มีพยานมาสืบตามนัด จึงถือว่าไม่มีพยานมาสืบ ให้งดสืบพยานโจทก์และนัดสืบพยานจำเลยต่อไปนั้นมีใช้กรณีศาลมีคำสั่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 166,181 คำสั่งระหว่างพิจารณาในคดีอาญา ผู้ อุทธรณ์ไม่จำต้องโต้แย้งคัดค้านไว้

- การแจ้งความเท็จทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดถูกสอบสวนคดี หรือการแจ้งความเท็จทำให้ผู้หนึ่ง ผู้ใดถูกเจ้าพนักงานทำตรวจค้น บุคคลนั้นย่อมเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานแจ้งความเท็จ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2415/2535 จำเลยแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนว่า โจทก์ลักทรัพย์ของจำเลยซึ่งเป็นความเท็จ ทำให้โจทก์ถูกดำเนินคดีอาญา แม้ความผิดฐานแจ้ง ความเท็จแก่เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 เป็นความผิดต่อเจ้า พนักงาน ซึ่งปกติรัฐเป็นผู้เสียหายโดยตรงก็ตาม แต่โจทก์ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษจากการ ร้องทุกข์ของจำเลยซึ่งเป็นเท็จ โจทก์ย่อมเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงในข้อหาดังกล่าวและมีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1041/2542 โจทก์ที่ 1 เป็นเจ้าของสถานที่ที่จำเลยแจ้ง โจทก์ที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการผู้มีอำนาจทำการแทนโจทก์ที่ 1 แม้จำเลยจะแจ้งถึงสถานที่ไม่ได้ระบุถึง โจทก์ที่ 1 และโจทก์ที่ 2 แต่สถานที่ไม่มีสถานะเป็นบุคคลแม้จะมีบุคคลอื่นอยู่ในสถานที่ นั้นอีก หลายคน แต่หากมีสิ่งของผิดกฎหมายซุกซ่อนอยู่จริงโจทก์ที่ 1 และโจทก์ที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ ครอบครองสถานที่จะต้องรับผิดชอบ โจทก์ที่ 1 และโจทก์ที่ 2 จึงเป็นผู้เสียหายฐานแจ้งความเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าความผิดแม้ความผิดบางฐานเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงาน ซึ่ง ปกติรัฐเป็นผู้เสียหายโดยตรง แต่หากกระทำความผิดฐานนั้นไปกระทบสิทธิของเอกชนคนใด คนหนึ่งเป็นพิเศษ เอกชนผู้นั้นก็ถือเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานนั้น ๆ ได้ เช่น

- ความผิดฐานแจ้งความเท็จ มาตรา 137 (ฎีกาที่ 145/2536, 2415/2535, 1041/2542)
- ความผิดฐานเบิกความเท็จ มาตรา 177 (ฎีกาที่ 2625/2536)
- ความผิดฐานเบิกฟ้องเท็จ มาตรา 175 (ฎีกาที่ 1007/2524)